

Inleiding

Door de komst van het internet is onze samenleving fundamenteel veranderd. Het internet is met ons alledaagse leven verweven geraakt. Er is sprake van een sociale revolutie met een ongekende impact: werken, leren, spelen, communiceren en ons vermaken zijn onderhevig aan sociale en technologische innovaties en toepassingen. Deze ontwikkelingen gaan zo snel dat we ons permanent verhouden tot een veranderende werkelijkheid.

We verliezen de bronnen en informatie van de aanvang van ons digitale leven. De gemiddelde levensduur van een webpagina is 100 dagen. De eens zo populaire sites zoals Hyves, GeoCities en Altavista zijn alweer offline. Browsers en plug-ins raken verouderd waardoor webpagina's na verloop van tijd niet meer werken. Zo wordt het steeds lastiger om het verleden van het web te reconstrueren. Terwijl juist de beginjaren zo interessant zijn om te bestuderen. Er was, bij gebrek aan conventies, veel ruimte om te experimenteren met stijl en vorm. Google's "Chief Internet Evangelist" Vint Cerf waarschuwt zelfs voor een 'digital dark age': "Humanity's first steps into the digital world could be lost to future historians. We face a forgotten generation, or even a forgotten century. Our life, our memories (...) increasingly exist as bits of information - on our hard drives or in the cloud. But as technology moves on, they risk being lost in the wake of an accelerating digital revolution". De situatie is vergelijkbaar met hoe in het verleden bronnen van televisie, kranten en andere media verloren zijn gegaan. Kun je nu nog duidelijk maken hoe het internet eruit zag toen het ontstond? Wie de gebruikers waren? Hoe het gebruikt werd? Om ons digitale leven te kunnen bewaren voor de toekomst, moeten we nu ingrijpen zodat we geen cruciale informatie kwijtraken. De vergelijking met archeologie gaat op; oude systemen en interfaces moeten 'opgegraven' worden om het verleden te kunnen reconstrueren.

In 2017 is het 23 jaar geleden dat de eerste virtuele gemeenschap in Nederland, De Digitale Stad (DDS), werd gelanceerd. De Digitale Stad was voor veel van haar bewoners de eerste kennismaking met de mogelijkheden van het internet. Het is een onlosmakelijk onderdeel van de vroege internetcultuur van Nederland en speelt een belangrijke rol in de geschiedenis van Amsterdam, inmiddels het grootste internetknooppunt van de wereld. Binnen het project "De Digitale Stad Herleeft" hebben Waag Society, Amsterdam Museum, Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid en de Universiteit van Amsterdam dit probleem geadresseerd. Dit consortium van erfgoedinstellingen, creatieve industrie en wetenschap heeft de afgelopen twee jaar belangrijke stappen gezet om De Digitale Stad voor huidige en toekomstige generaties te bewaren en ontsluiten.

Het meest bijzondere resultaat tot nu toe in het project is dat studenten van de UvA en VU, in samenwerking met voormalige DDS-medewerkers, erin zijn geslaagd twee reconstructies te (her)bouwen. Hiermee is de derde versie van DDS weer werkend gemaakt! Voor het ontsluiten van het erfgoed voor het publiek is een haalbaarheidsstudie gedaan die in de toekomst kan leiden tot een museale presentatie. Daarnaast heeft het project veel kennis opgeleverd over digitale preservatie en webarcheologie. Voor dit baanbrekende werk heeft het project in 2016 de prestigieuze Digital Preservation Award gewonnen als beste case study voor webarcheologie. DDS zal worden opgenomen in het e-depot van Beeld en Geluid. Hiermee is het behoud van dit erfgoed geborgd en is tevens ook de toegankelijkheid ervan voor wetenschappelijk onderzoek gegarandeerd. Als belangstellenden De Emulatie (een van de twee reconstructies) en de overige gevonden data willen bekijken, kunnen ze in de toekomst een verzoek indienen bij de stichting Beheer Digitaal Erfgoed DDS bestaande uit de huidige projectpartners, die waakt over het (her)gebruik van de DDS-data. De stichting beoordeelt de aanvragen van de onderzoekers.

Via 'FREEZE! Red en behoud ons digitaal erfgoed' wordt de opgedane kennis beschikbaar gesteld voor het erfgoedveld. 'FREEZE!' Bestaat uit drie onderdelen. Het 'Do It Yourself Handboek voor Webarcheologie' geeft op basis van de DDS casus praktische informatie over webarcheologie en is direct toepasbaar voor erfgoedprofessionals. Het 'Haalbaarheidsonderzoek Presentatie' beschrijft de resultaten van een studie naar de mogelijkheden om vroege Nederlandse internetcultuur te presenteren in een museale context. Het Manifest roept erfgoedinstellingen op om digitale preservatie en indien nodig webarcheologie ter hand te nemen zodat ons digitaal erfgoed niet verloren gaat.

Het consortium kijkt met gepaste trots terug op het project en hoopt dat 'FREEZE!' erfgoedinstellingen inspireert om na te denken over het veiligstellen van vroege internetcultuur. Speciale dank gaat uit naar de partijen die het onderzoek mogelijk gemaakt hebben: Mondriaan Fonds, Nationale Coalitie Digitale Duurzaamheid/Netwerk Digitaal Erfgoed, Prins Bernhard Cultuurfonds en Stimuleringsfonds Creatieve Industrie.

Colofon

Aan dit project hebben meegewerkt:

Projectgroep

Gerard Alberts (Universiteit van Amsterdam)
Judith van Gent (Amsterdam Museum)
Tjarda de Haan (Amsterdam Museum)
Robert Jansma (Universiteit van Amsterdam)
Lizzy Komen (Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid)
Pam de Sterke (Waag Society)
Erwin Verbruggen (Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid)
Robin van Westen (Waag Society)

Stuurgroep

Judikje Kiers (Amsterdam Museum)
Jan Müller (Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid)
Julia Noordegraaf (Universiteit van Amsterdam)
Johan Oomen (Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid)
Marijke Oosterbroek (Amsterdam Museum; vervanger)
Marleen Stikker (Waag Society)

En vele anderen, waaronder:

Gijs Boerwinkel (Waag Society)
Merel Boes (Waag Society)
Oud-DDS bewoners, oud-DDS werknemers en toeristen uit DDS.
Dick van Dijk (Waag Society)
Theun van den Doel (Amsterdam Museum)
Michaël van Eeden (oud-DDS-er)
Astrid Fiddelers (Amsterdam Museum)

Joost Flint (oud-DDS-er)
Arnoud Goos (Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid)
Jana Hardt (Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid)
Laura van Hasselt (Amsterdam Museum)
Christine van den Horn (Waag Society)
Maartje Hülsenbeck (Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid)
Mieke Lauwers (Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid)
Robin van der Markt (Universiteit van Amsterdam)
Edo Mulder (Amsterdam Museum)
Marcel Ras (Nationale Coalitie Digitale Duurzaamheid/Netwerk Digitaal Erfgoed)
Josefien Schuurman (Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid)
Marjolein Steeman (Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid)
Studenten van de Universiteit van Amsterdam/Vrije Universiteit Amsterdam
Kees Teszelszky (Koninklijke Bibliotheek)
Bart Tunnissen (Waag Society)
Paul Vogel (oud-DDS-er)
Jesse de Vos (Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid)
Carolien van Zuilekom (Nationale Coalitie Digitale Duurzaamheid/Netwerk Digitaal Erfgoed).

Een speciale dank gaat uit naar

Studenten informatica: Ronald Bethlehem, Thomas Koch, Millen Mortier, Kishan Nirghin, Tim Veenman, Marc Went.

<http://hart.amsterdam/freeze>

Powered by...

NATIONALE
COALITIE
DIGITALE
DUURZAAMHEID

NETWERK
DIGITAAL
ERFGOED

stimulerings
fonds
creatieve
industrie